

Л. Ю. Вдовиченко,
к. е. н., доцент кафедри економічної політики та безпеки,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1162-4041>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.3.66

ГЛОБАЛЬНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ ШЕРИНГОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

L. Vdovychenko,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Policy
and Safety, Admiral Makarov National University of Shipbuilding

GLOBAL TREND OF SHARING ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті проаналізовано сутність так званої шерингової економіки або економіки спільного споживання, наведено основні принципи її функціонування як різновиду поведінкової економіки. Сформульовано загальні аспекти проникнення шерингової економіки у повсякденне життя суспільства, інтенсивність розвитку та поширення шерингових платформ у мережі Інтернет. Виокремлено фактори розвитку моделі шерингової економіки, переваги та недоліки її функціонування, в т.ч. і в Україні. З метою усунення виявлених перешкод запропоновано заходи з активізації шерингових процесів в умовах глобалізації, які першочергово необхідно вжити на міжнародному рівні. Проаналізовано основні моделі шерингу, актуальні у сучасних умовах у світі та в Україні зокрема. Особливу увагу приділено успішним прикладам практичної реалізації економіки шерингу, які підтримуються в Україні державою. Визначено кроки в частині прискорення впровадження шерингової економіки в Україні.

The purpose of the research is to study the essence of the sharing economy in the conditions of the development of globalization processes and to reveal the potential of the economy of shared consumption in Ukraine. For this in the article analyzes the essence of the so-called sharing economy or the economy of shared consumption, the main principles of its functioning as a type of behavioral economy are given: peering, self-regulation, environmental friendliness, rationality, openness, evangelism. The general aspects of the penetration of the sharing economy into the everyday life of society, the intensity of development and the spread of sharing platforms on the Internet are formulated. The factors of the development of the sharing economy model are singled out, such as: digital boom, openness of users to new services and obtaining a new client experience, environmental problems, lack of trust in public institutions, renewal in property relations, the desire to put the individual at the center of society, as well as advantages and disadvantages its functioning, including and in Ukraine. In order to eliminate the identified obstacles, measures are proposed to activate sharing processes in the conditions of globalization, which must first of all be implemented at the international level. The main models of sharing, relevant in modern conditions in the world and in Ukraine in particular, are analyzed. Special attention is paid to successful examples of the practical implementation of the sharing economy, which are supported by the state in Ukraine. The steps to accelerate the implementation of the sharing economy in Ukraine have been determined: creation of

a favorable legal and regulatory environment both at the international and national levels; development of Ukrainian digital infrastructure; support of Ukrainian startups and innovative projects in the field of development of the sharing economy; raising public awareness of the products and services of sharing platforms operating in Ukraine.

Ключові слова: шерингова економіка, економіка спільного споживання, поведінкова економіка, шеринг, шерингова платформа, глобалізація, цифрова економіка, інформаційно-комунікаційні технології.

Key words: sharing economy, economy of shared consumption, behavioral economy, sharing, sharing platform, globalization, digital economy, information and communication technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Одним із поширених парадоксів будь-якої науки є ситуація, коли в науковому середовищі якийсь поняття трактується умовно. Одним із таких понять є шерингова економіка — економічна модель, яка описує спільне споживання певних ресурсів відповідною групою економічних суб'єктів. До цього слід додати, що, по-перше, усунення теоретичної невизначеності в тлумаченні поняття "шерингова економіка", яке ще називають економікою спільного споживання, стає все більш актуальним на тлі прискореного зростання та постійного розширення діапазону напрямів і форм розвитку шерингової економіки в глобальному світі. По-друге, і самі питання оптимального функціонування шерингової економіки в Україні недостатньо вивчені, оскільки таке явище в нашій країні тільки починає набирати обертів. Це дозволило нам визначити обрану тему як важливу та актуальну.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Шерингова економіка, починаючи з 2000-х років — періоду започаткування теоретичних основ її вивчення, стає однією з важливих тематик для наукових досліджень. Свої роботи економіці шерингу присвячували: Рейчел Ботсман і Ру Роджерс, Арун Сундарараджан, Кріс Сандстрем, Юхо Хамарі, Майкл А. Кусумано, Флера Барді і Джіана М. Екхардт, Рассел Белк, Йохен Вірц, Флоріан Гавлічек та В. Кумар. Феномен економіки спільного споживання також вивчали науковці Е. Ляковська, Т. Худякова, які запропонували версію моделювання та кореляції шерингових можливостей в умовах глобальної економіки. Незважаючи на успіхи, досягнуті в теоретичному дослідженні економіки спільного споживання, багато питань, пов'язаних з її розвитком, трактуються неоднозначно і виступають предметом наукової дискусії. До них відноситься роль держави в регулюванні економіки спільного споживання, економічні наслідки та результати зростання шерингової економіки, проблеми безпеки та відповідальності, справедливості та рівності в рамках економіки спільного споживання. Поза увагою авторів залишаються і питання перспектив реалізації базису шерингу у світі та в Україні зокрема.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є вивчення сутності шерингової економіки в умовах розвитку глобалізаційних процесів та розкриття потенціалу економіки спільного споживання в Україні. Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність постановки та вирішення основних завдань: дослідити сучасну сутність та принципи шерингової економіки; визначити фактори розвитку шерингової економіки як глобального тренду, її переваги та недоліки; встановити особливості шерингової економіки в Україні та запропонувати модель її подальшого розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Шерингова економіка (економіка шерингу) або економіка спільного споживання — це глобальний тренд в економіці, який формує таку модель споживання, що безпосередньо пов'язана з розвитком Інтернету та нових інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Поняття шерингової економіки базується на обміні, спільному використанні та співпраці між окремими особами товарами, послугами, ресурсами, часом або знаннями, з грошовим обміном або без нього, через спеціальні онлайн-платформи.

Існує п'ять типів таких платформ для співпраці в рамках шерингу [1]:

1. Платформи для створення загальних товарів, такі як Wikipedia.
2. Платформи для розподілу витрат, такі як Liftshare.
3. Платформи для економіки внесків, такі як Waze.
4. Платформи для посередників, такі як Amazon.
5. Платформи для діяльності, такі як Uber або JustEat.

Отже, шерингова економіка як сучасне глобальне трендове явище виникло з розвитком цифровізації суспільства і виступає наразі підкріпленою ІКТ системою, в якій з'єднано різні форми шерингу, що, до речі, існували безліч століть.

Класичне визначення економіки шерингу можна сформулювати як деяку інформаційно-економічну модель, спрямовану на трансформацію характеру капіталу з пасиву в актив шляхом активного використання сукупності механізмів спільного володіння, оренди, лізингу. Рік народження шерингової економіки — 2007 — час появи смартфонів та мобільних додатків. Вперше

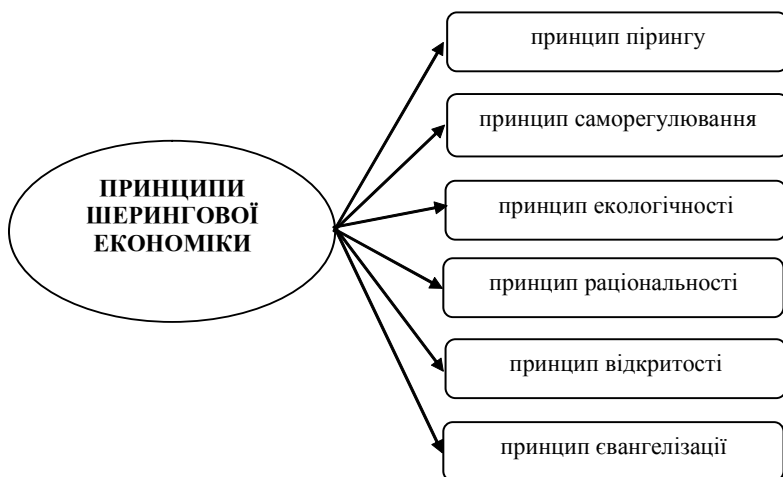

Рис. 1. Принципи шерингової економіки

Джерело: сформовано на основі [7].

поняття "sharing есоному" було використано у 2008 році професором права зі Стенфордського університету Лоуренсом Лессінгом [2]. У 2010 році концепція спільного споживання була більш широко сформульована Рейчелом Ботсманом і Ру Роджерсом. У своїй книзі "What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption" ("Що моє — твоє: стрімке зростання спільного споживання") вони висвітлили нову соціо-економічну модель, яка спрямована на зміну споживчого підходу та може революціонізувати споживання товарів і послуг, а довіру, на якій базується вся філософія шерингової економіки, назвали головною валютою майбутнього [4]. У тому ж 2010 році журнал TIME відніс цю концепцію до однієї з десяти глобальних ідей, які змінять світ [5].

Нині практично всі індустрії залучені до економіки шерингу. Економіка спільного споживання розвинулася за останні кілька років, щоб охопити широкий спектр економічних операцій в Інтернеті, які можуть навіть включати взаємодію "бізнес-бізнес" (B2B).

Платформи, які приєдналися до шерингової економіки, включають [5]:

1. Платформи для спільної роботи: компанії, які надають спільні відкриті робочі простори для фрілансерів,

підприємців і працівників, які працюють вдома у великих містах.

2. Платформи однорангового кредитування: фізичні особи позичають гроші іншим особам за нижчими ставками, ніж у традиційних кредиторів.

3. Модні платформи: окремі особи продають або здають напрокат свій одяг.

4. Платформи для фрілансерів: позаштатні працівники від письменників до різноробочих знаходять роботу, розміщену окремими особами чи компаніями.

У 2022 році Allied Market Research оцінила ринкову вартість економіки спільного споживання в 387,1 млрд дол. США та спрогнозувала, що до 2032 року вона досягне 827,1 млрд дол США [4]. За даними звіту PwC, в найближче десятиліття лише в Європі сегмент спільного споживання буде зростати на 35% в рік [6].

Для шерингової економіки характерним є застосування низки принципів (рис. 1) [7]:

- принцип пірингу: рівності всіх учасників;
- принцип саморегулювання: прийняття всіма учасниками однакової міри відповідальності, в т.ч. і за всі можливі наслідки;
- принцип екологічності: діяльність має бути максимально безпечною для всіх економічних суб'єктів та природного середовища;
- принцип раціональності: всі учасники мають повноту інформації, а їх дії спрямовані на отримання максимальної вигоди;
- принцип відкритості: інформаційна відкритість та безбар'єрність;
- принцип євангелізації: розуміння потенційними власниками або користувачами сутності продукту в такому контексті, що він має забезпечити не лише отримання вигоди власникам, а й користь для суспільства загалом.

Модель шерингової економіки базується на природі поведінкової економіки, яка на відміну від класичної економічної теорії, що зводить до рангу політики догму про те, що людина в будь-якій ситуації свої дії спрямовує на отримання прибутку і ці її дії завжди раціональні, хоча і зосереджена на отриманні особистої вигоди, але все ж таки ключовим впливом в форматі функціонування шерингової економіки виступають численні психологічні фактори, які змушують економічних суб'єктів часто діяти ірраціонально.

Фактори, які призвели та призводять до розвитку економічної моделі шерингу, зазначено на рис. 2.

Таким чином, економіка спільного споживання змінює існуючу соціо-економічну модель як для споживачів, так і

Рис. 2. Фактори розвитку моделі шерингової економіки

Джерело: розроблено авторкою.

для компаній, яка дає шанс використовувати ресурси окремих осіб, пропонувати нові послуги або доповнювати традиційні пропозиції. Економіка спільного споживання може створити більшу економічну гнучкість для учасників, що дозволяє їм заробляти додаткові гроші, водночас зменшує ресурси, якими має володіти кожна особа. Поряд з цими перевагами треба брати до уваги існуючі недоліки шерингової економіки, інформація щодо чого подається нами у табл. 1.

Основна проблема економіки спільного споживання часто пов'язана з регуляторною невизначеністю. Багато послуг, які пропонуються на шерингових платформах, призначені для заміни галузей, які суворо регулюються в країнах світу органами влади на національному або локальному рівнях, наприклад, таксі та готелі. Особи, які пропонують послуги короткострокової оренди, можуть не дотримуватися рішень органів публічного управління або не сплачувати податки чи збори. Це може дозволити їм встановлювати нижчі ціни і призводити навіть до недобросовісної конкуренції.

Відсутність державного нагляду може призвести також і до ризику серйозних зловживань покупців і продавців в економіці спільного споживання, таких як відсутність конфіденційності або несправедливе ставлення до підрядників. Навіть якщо діють закони, які регулюють шерингові платформи, ці закони не завжди дотримуються. Наприклад, у Вірджинії кілька міст і округів стверджували, що Airbnb уникав надання даних, необхідних для визначення того, чи сплачує він належні державні та місцеві податки [5].

Отже, зараз у світі дана модель економічних відносин розвивається фактично спонтанно і достатньо неконтрольовано. Проте вона має великий потенціал. Глобальний тренд економіки спільного споживання перетворюється в суспільну необхідність, тому потребує напрацювання низки чітких правил. Запропоновані заходи з активізації шерингових процесів в умовах глобалізації, які першочергово необхідно вжити на міжнародному рівні, зазначено на рис. 3.

Переходячи від дослідження розвитку шерингу на глобальному рівні до національного, зазначимо, що розвиток шерингової економіки в Україні знаходиться в русі глобального тренду, але при цьому має і свої особливості: поряд із існуючою задовільною технологічною базою та стимулами українців витрачати гроші раціональніше, особливо в складних економічних умовах війни, зміни в психології суспільства (відроджена віра в спільноту) поки приходять в конфлікт з нашими стереотипами.

Таблиця 1. Переваги та недоліки шерингової економіки

Переваги		Недоліки
Постачальники послуг	Споживачі	
• Поява нових сфер зайнятості. • Можливість знайти паралельну роботу. • Гнучкий графік роботи. • Безкоштовна та приваблива модель винагороди.	• Пряме спілкування. • Привабливі ціни. • Більший асортимент продуктів і послуг. • Екологічні переваги. • Коментарі споживачів через Інтернет.	• Відсутність законодавчого регулювання та недобросовісна конкуренція. • Залежність від ІКТ. • Обмеженість захисту прав споживачів. • Обмежена безпека.

Джерело: сформовано на основі [5].

Приклади успішних шерингових платформ, які функціонують в Україні, приведено у табл. 2.

В Україні також діє коворкінгова онлайн-платформа "Жителі", мета якої сприяти самоорганізації мешканців задля створення більш комфортних та безпеч-

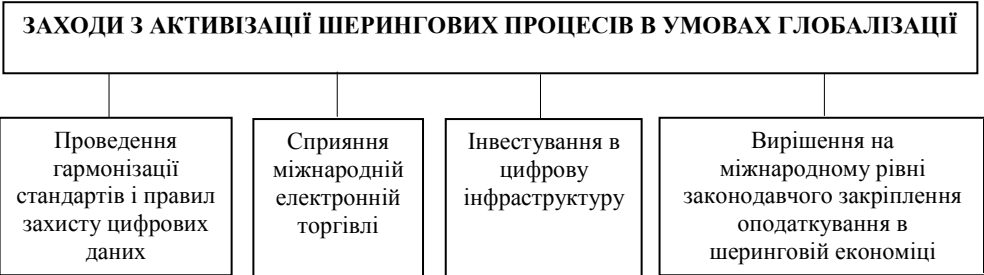

Рис. 3. Першочергові заходи щодо активізації шерингових процесів в умовах глобалізації на міжнародному рівні

Джерело: розроблено авторкою.

них умов для життя. Сучасні українські реалії доводять, що під час війни та у повоєнний період є нераціональним придбання великих або коштовних житлових об'єктів, а більш доречним виступає їх оренда. Таким чином, український шеринг — це не просто комунікація попиту та пропозиції, яка базується на застосуванні су-

Таблиця 2. Успішні українські шерингові платформи

Шерингова платформа, що успішно функціонує в Україні	Стан її діяльності
BlaBlaCar (оренда автомобілів з водієм, які слідують в попутному напрямку)	Кількість зареєстрованих українських користувачів становить майже 11 млн, з яких кількість активних – 2,1 млн [8].
Український райдхелінг-сервіс Uklon	За даними 2024 року українці проїхали з Uklon понад 842 млн кілометрів і провели в дорозі більш як 14 млн годин, тобто майже 1623 роки [9].
OLX (портал приватних онлайн-об'яв щодо оренди, продажу, купівлі різних об'єктів та надання послуг)	Ця база ресурсу налічує майже 12 млн оголошень і щомісяця поповнюється на 4 млн нових пропозицій. Кожен другий український онлайн-користувач заходить на OLX мінімум раз на місяць [10].
Платформа соціальних інновацій «Велика ідея»	Українська краудфандингова платформа, яка з 2015 року допомагає громадським організаціям, благодійним фондам, волонтерам та активним спільнотам збирати кошти на реалізацію соціальних та громадських проєктів.
Освітня платформа Prometheus	Понад 3 млн зареєстрованих слухачів, 400 безплатних курсів та 50 платних програм Prometheus Plus, створених у партнерстві з найбільшими компаніями України. На платформі навчається більше людей, ніж проживає в м. Києві, а кількість отриманих сертифікатів перевищує населення м. Харкова та м. Одеси разом узятих [11].

Джерело: сформовано на основі [8–11].

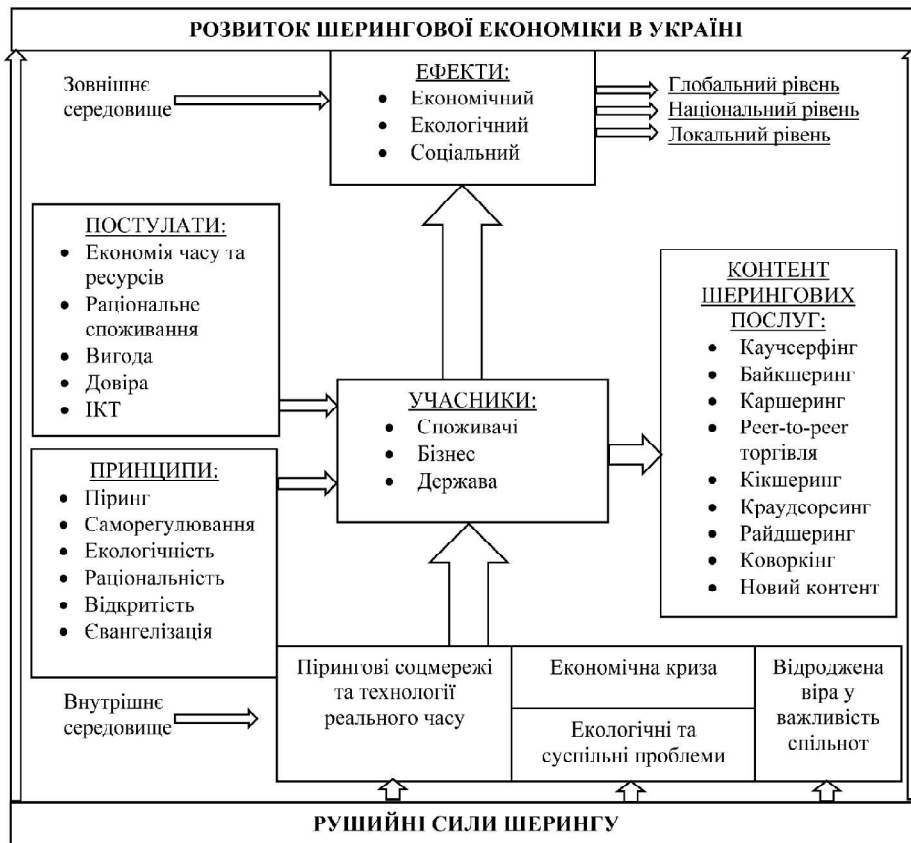

Рис. 4. Модель розвитку шерингової економіки в Україні

Джерело: розроблено авторкою.

часних ІКТ, а реальна еволюція сукупності поглядів відносно концепції споживання.

Через мобільний застосунок "Дія" в Україні:

- активно розвивається нова послуга шерингу авто;
- Національний банк України та Міністерство цифрової трансформації України у 2024 році запустили спільний проєкт, який значно спрощує обмін документами між банками, їх клієнтами та держателями державних реєстрів — "комплексний шеринг" [12];
- центрами надання адміністративних послуг органів місцевого самоврядування впроваджено послугу Дія. QR, за допомогою якої можна здійснити шеринг документів.

Визначимо контент найпоширеніших на даний момент шерингових сервісів:

- Couchsurfing (каучсерфінг): одна з найбільших гостьових мереж, члени якої надають один одному допомогу та ночівлю під час подорожей, а також організують спільні подорожі;
- Bikesharing (байкшеринг): короткотерміновий прокат велосипедів;
- Carsharing (каршеринг): короткострокова оренда автомобіля;
- Peer-to-peer торгівля: безпосередній обмін товарів або послуг між користувачами без посередництва централізованої платформи (бірж, крипто-бірж, маркетплейсу та інших комісійних структур);
- Kicksharing (кікшеринг): короткострокова оренда електросамокатів;
- Crowdsourcing (краудсорсинг): мобілізація ресурсів людей за допомогою ІКТ з метою вирішення зав-

дань, що стоять перед бізнесом, державою і суспільством загалом;

— Crowdfunding (краудфандинг): спільне фінансування комерційних і некомерційних проєктів;

— Ridesharing (райдшеринг): спільне використання приватних автомобілів, організація приватних поїздок з попутниками;

— Coworking (коворкінг): співпраця, створення команди, спільне використання офісного приміщення.

Майже всі з перерахованих вище моделей шерингу використовуються і в Україні.

Що відрізняє шеринговий бізнес від традиційного бізнесу, так це те, що він дуже тісно пов'язаний з технологічними інноваціями. Стрімкі темпи розвитку ІКТ та цифрової економіки, сучасні глобальні цифрові тренди впливають на шерингову економіку, що потребує нового регулювання від мережевого ефекту до ефекту масштабу [13]. Успіх українських шерин-

гових платформ завжди буде залежати від таких постулатів: економія часу та ресурсів; раціональне споживання; вигода; довіра; ІКТ, представлених нами на рис. 4 в моделі розвитку шерингової економіки в Україні.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, шерингову економіку як інформаційно-економічну модель взаємодії суб'єктів соціально-економічної системи сучасного суспільства, заснованій на взаємному обміні різноманітними товарами та послугами, яка охоплює більшість секторів і компаній сучасної економіки, в даний час можна визначити такою, що динамічно розвивається. Сучасна концепція спільності галузей глобальної економіки, на базі якої виникла велика кількість бізнесів: каршеринг, краудсорсинг, краудфандинг, коворкінг тощо. Сучасний концепт шерингової економіки забезпечується основними рушійними силами: пірингом завдяки залученню для реєстрації у технологічні платформи соціальних мереж, які змінюють поведінку людей; економічною кризою, екологічними та суспільними проблемами надвиробництва, що вимагають швидкого реагування в напрямі економії ресурсів; довірою.

Щоб подолати існуючі перешкоди та прискорити впровадження шерингової економіки в Україні необхідно зробити кілька ключових кроків.

По-перше, важливо створити сприятливе правове та регуляторне середовище як на міжнародному, так і на-

ціональному рівнях: прийняття законів і нормативних актів, які встановлюють чіткі правила діяльності шерингових платформ, забезпечить стабільний бізнес-клімат і залучить додаткові інвестиції в Україну.

По-друге, розвиток української цифрової інфраструктури має вирішальне значення. Це включає будівництво і модернізацію мереж зв'язку, розширення доступу до високошвидкісного Інтернету та створення сучасних цифрових платформ.

По-третє, підтримка українських стартапів та інноваційних проєктів в сфері розвитку шерингової економіки.

В-четвертих, підвищення обізнаності громадськості про продукти та послуги шерингових платформ, які функціонують в Україні.

Подальшого дослідження потребують питання взаємозв'язку між шеринговою економікою та сталим розвитком, а також важливості соціальної відповідальності бізнес-структур у цьому напрямі.

Література:

1. The sharing economy: Definition, examples and advantages. URL: <https://climate.selectra.com/en/environment/sharing-economy>.

2. Stephany, Alex (2015). The Business of Sharing: Making it in the New Sharing Economy. URL: <https://archive.org/details/businessofsharin0000step>.

3. Химич І.Г., Тимошик Н.С. Шерингова економіка — економіка майбутнього. Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки: мат. міжнар. наук.-практ. конф. 18 лютого 2020 р. / відп. ред. О.М. Полінкевич, Л.В. Шостак. Луцьк, 2020. С. 246—249.

4. Botsman, R. and Rogers R. (2010). What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption. London: HarperCollins UK.

5. Sharing Economy: Model Defined, Criticisms, and How It's Evolving. URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/sharing-economy.asp>.

6. Все спільне: як працює sharing economy. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/shcho-take-ekonomika-spilnogo-spozhyvannya-novi-biznes-modeli-5003-5050.html>.

7. Shved, Vadym, Yablochnikov, Sergey (2018). Features of the sharing economy in Ukraine. Business. Education. Law, vol. 2 (43), pp. 75—79.

8. Україна в лідерах на BlaBlaCar. URL: <https://forbes.ua/news/rinok-lidirue-na-blablacar-kilkist-avtobusnikh-pasazhiriv-v-ukraini-torik-zroslo-na-86-21062024-21926>.

9. Uklon підбив підсумки за 2024 рік. URL: <http://surl.li/vgfhvw>.

10. OLX. Довідка про компанію. URL: <http://surl.li/sxxtjd>.

11. Prometheus проводить ребрендинг та запускає новий сайт на честь десятиріччя. URL: <https://dou.ua/forums/topic/51248/>.

12. Українцям спрощують життя: в Дії додали революційну функцію. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/diya-shcho-novogo-v-dodatku-dlya-ukrajinciv-12606939.html>.

13. Timoshenkov I.V., Nashchekina O.M The sharing economy: theoretical framework and marketing pers-

pective. Економічна теорія та право. 2024. № 2 (57). С. 6—24. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/Economic-Theory-and-Law-2024-2-6-24.pdf>.

References:

1. Corporate Finance Institute (2021), "The sharing economy: Definition, examples and advantages", available at: <https://climate.selectra.com/en/environment/sharing-economy> (Accessed 15 January 2025).

2. Stephany, Alex (2015), "The Business of Sharing: Making it in the New Sharing Economy", available at: <https://archive.org/details/businessofsharin0000step> (Accessed 15 January 2025).

3. Khymych, I.H. and Tymoshyk, N.S. (2020), "The sharing economy is the economy of the future", Zbirka materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Sotsial'no-kompetentne upravlinnia korporatsiiamy v umovakh povedinkovoi ekonomiky [International scientific and practical conference. Socially competent management of corporations in the conditions of behavioral economics], Luts'k, Ukraine, pp. 246—249.

4. Botsman, R. and Rogers, R. (2010), What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption, HarperCollins, London, UK.

5. Investopedia (2024), "Sharing Economy: Model Defined, Criticisms, and How It's Evolving", available at: <https://www.investopedia.com/terms/s/sharing-economy.asp> (Accessed 16 January 2025).

6. NV Business (2019), "Everything in common: how the sharing economy works", available at: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/shcho-take-ekonomika-spilnogo-spozhyvannya-novi-biznes-modeli-50035050.html> (Accessed 16 January 2025).

7. Shved, V. and Yablochnikov, S. (2018), "Features of the sharing economy in Ukraine", Business. Education. Law, vol. 2 (43), pp. 75—79.

8. Forbes (2024), "Ukraine is among the leaders on BlaBlaCar", available at: <https://forbes.ua/news/rinok-lidirue-na-blablacar-kilkist-avtobusnikh-pasazhiriv-v-ukraini-torik-zroslo-na-86-21062024-21926> (Accessed 16 January 2025).

9. MC.today (2024), "Uklon summed up the results for 2024", available at: <http://surl.li/vgfhvw> (Accessed 16 January 2025).

10. OLX (2024), "Information about the company", available at: <http://surl.li/sxxtjd> (Accessed 16 January 2025).

11. DOU (2024), "Prometheus is rebranding and launching a new site to celebrate its tenth anniversary", available at: <https://dou.ua/forums/topic/51248/> (Accessed 16 January 2025).

12. UNIAN (2024), "Life is simplified for Ukrainians: a revolutionary function has been added to Diya", available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/diya-shcho-novogo-v-dodatku-dlya-ukrajinciv-12606939.html> (Accessed 16 January 2025).

13. Timoshenkov, I.V. and Nashchekina, O.M (2024), "The sharing economy: theoretical framework and marketing perspective", Economic theory and law, vol. 2 (57), pp. 6—24.

Стаття надійшла до редакції 22.01.2025 р.